

Enhed
Familier

Sagsbehandler
Liv Faden

Sagsnr.
2019 - 8206

Doknr.
211499

Dato
07-10-2020

Kommenteret høringsnotat over

Forslag til lov om ændring af forældreansvarsloven (Forældremyndighed, barnets bopæl og samvær for forældre, der er dømt for overtrædelse af straffelovens terrorbestemmelser)

1. Hørte myndigheder og organisationer

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 16. januar 2020 – 14. februar 2020 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

Aalborg Universitet (Juridisk Institut), Aarhus Universitet (Juridisk Institut), Advokatrådet, Amnesty International, Barnets Tarv Nu, byretterne, Børnerådet, Børnesagens Fællesråd, Børns Vilkår, Danner, Danske Advokater, Danske Familieadvokater, Datatilsynet, Den Danske Dommerforening, Departementet for Sociale Anliggender og Justitsområdet (Grønland), Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolenes Tjenestemandforening, Domstolsstyrelsen, Et barn to forældre, Familieretshuset, Foreningen af Advokater og Advokatfuldmægtige, Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre, Foreningen Mor, Godfar, Institut for Menneskerettigheder, Kvinderådet, Københavns Universitet (Det Juridiske Fakultet), Landsforeningen Børn og Samvær, Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK), Landsforeningen for børn og forældre, Mandecentret, Mødrehjælpen, Red Barnet, Retspolitisk Forening, Retssikkerhedsfonden, Rigsombudsmanden i Grønland, Syddansk Universitet (Juridisk Institut), Unicef Danmark, Vestre Landsret, VIVE og Østre Landsret.

Social- og Indenrigsministeriet har modtaget hørings svar fra følgende høringsparter:

Advokatsamfundet, byretterne, Børnerådet, Børns Vilkår, Datatilsynet, Departementet for Sociale Anliggender og Justitsområdet (Grønland), Den Danske Dommerforening, Familieretshuset, Institut for Menneskerettigheder, LOKK, Mødrehjælpen, Red Barnet, Retten i Grønland, Vestre Landsret og Østre Landsret.

Derudover har ministeriet modtaget hørings svar fra Justitia.

Nedenfor er gengivet de væsentligste punkter i de modtagne hørings svar.

2. Hørings svarene

2.1. Generelle bemærkninger

Østre Landsret, Vestre Landsret, Advokatsamfundet og byretterne har ikke ønsket at udtale sig om lovforslaget.

Familieretshuset, Retten i Grønland og Departementet for Sociale Anliggender og Justitsområdet (Grønland) har ingen bemærkninger til lovforslaget.

Børnerådet tilslutter sig den foreslåede ændring under forudsætning af, at det tillægges passende vægt, hvis barnet fremsætter udtrykkeligt ønske om samvær med den dømte forælder. **Mødrehjælpen** støtter ligeledes forslaget.

Børns Vilkår vurderer, at i alle tilfælde, hvor barnet har udviklet et sprog, bør der afholdes en børnesamtale.

Justitia mener, at det efter gældende ret er muligt at fratage en forælder forældremyndighed m.v., hvis det vurderes at være bedst for barnet, f.eks. i tilfælde hvor en forælder er dømt for at have begået terror m.v., og at den foreslåede udvidelse af formodningsreglen derfor er unødvendig.

LOKK ser det som meget positivt, at regeringen ønsker at sikre, at børn i Danmark ikke vokser op i radikaliserede miljøer. LOKK finder det derfor vigtigt, at den foreslåede formodningsregel vedtages for at sikre, at det altid er, hvad der er bedst for barnet, der er i højsædet.

Den Danske Dommerforening påpeger, at der kan opstå situationer, hvor begge forældre er omfattet af den foreslåede udvidelse af formodningsreglen.

Social- og Indenrigsministeriets bemærkninger

Det følger af forældreansvarsloven, at barnet skal inddrages i en sag om forældreansvar, så dets perspektiv og eventuelle synspunkter kan komme til udtryk, og at der i alle forhold vedrørende barnet skal tages hensyn til barnets egne synspunkter alt efter alder og modenhed. Dette gælder også sager omfattet af § 4 a i forældreansvarsloven. Der henvises til de almindelige bemærkninger til lovforslaget, punkt 2.1.2.

Formålet med § 4 a i forældreansvarsloven er at sikre, at der i forældreansvarssager ikke opstår tvivl om, at hensynet til barnets bedste og barnets ret til trivsel og beskyttelse altid sættes over andre hensyn, herunder over hensynet til en forælder, der er dømt efter de nævnte straffelovsbestemmelser. Bestemmelsen supplerer § 4 i forældreansvarsloven, hvorefter afgørelser efter loven skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. Med lovforslaget udvides anvendelsesområdet for § 4 a til også at omfatte forældre, der er dømt for overtrædelse af straffelovens terrorbestemmelser, således at der ikke opstår tvivl om, at hensynet til barnets bedste sættes over hensynet til en forælder, der er dømt efter disse straffelovsbestemmelser.

Til bemærkningen fra Dommerforeningen kan det oplyses, at det fremgår af bemærkningerne til § 4 a i forældreansvarsloven, at undtagelsesbestemmelsen er relevant, hvis begge forældre er dømt for kriminalitet omfattet af bestemmelsen. Dette er nu også medtaget i nærværende lovforslag, jf. de almindelige bemærkninger til lovforslaget, punkt 2.1.2.

2.2. Danmarks internationale forpligtelser

Institut for Menneskerettigheder bemærker, at lovforslaget indebærer et indgreb i retten til respekt for familielivet, som blandt andet er beskyttet i artikel 8 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og i artikel 9 i FN's konvention om barnets

rettigheder, der foreskriver, at børn som udgangspunkt ikke må adskilles fra deres forældre.

Instituttet anbefaler derfor, at lovforslaget indeholder en redegørelse for forholdet til Danmarks internationale forpligtelser. Samtidig påpeger instituttet, at forslaget indeholder et strafferetligt element, da fratagelse af forældremyndighed m.v. kan virke som en yderligere straf.

Børns Vilkår påpeger ligeledes, at forslaget kan pålægge forældre en yderligere straf.

Red Barnet anerkender, at grov kriminalitet i form af terrorhandlinger efter en konkret vurdering kan have betydning for vurderingen af barnets bedste efter forældreansvarsloven, men Red Barnet frygter, at lovforslaget kan indebære et indgreb i barnets ret til ikke at blive adskilt fra sine forældre som sikret ved artikel 8 i Menneskerettighedskonventionen og artikel 9 i Børnekonventionen. Red Barnet understreger, at der er en formodning for, at det er bedst for et barn at have kontakt med sine forældre, og at denne kontakt kun kan afbrydes, hvis det er til barnets bedste. Samtidig anmoder Red Barnet om, at det præciseres, at det indgår i vurderingen af barnets bedste, at der er stor forskel på, om der skal træffes afgørelse om forældremyndighed, samvær eller barnets bopæl. Endelig mener Red Barnet, at lovforslaget bør indeholde en redegørelse for forholdet til Danmarks internationale forpligtelser.

Social- og Indenrigsministeriets bemærkninger

§ 4 a i forældreansvarsloven indebærer mulighed for indgreb i retten til familieliv, og med den foreslåede ændring af § 4 a udvides mulighederne for sådanne indgreb til at omfatte forældre, der er dømt for overtrædelse straffelovens terrorbestemmelser.

Den foreslåede ændring af § 4 a sikrer imidlertid en rimelig balance mellem hensynene til barnets og til forælders interesser. Der skal således i sager omfattet af § 4 a foretages en konkret vurdering af, om det er til barnets bedste at have kontakt med den pågældende forælder. Ved denne vurdering lægges der vægt på barnets relation til og interesse i at have kontakt med denne forælder, den nærmere karakter af forbrydelsen samt den tid, der er forløbet siden forbrydelsen. En dom omfattet af § 4 a medfører således ikke nødvendigvis, at kontakten mellem barnet og den dømte forælder afbrydes.

Endvidere skal vurderingen af barnets bedste være baseret på en dybdegående og tværfaglig børnesagkyndig undersøgelse, og der skal som udgangspunkt også afholdes en samtale med barnet. Der tages også hensyn til, hvilke forhold efter forældreansvarsloven den enkelte sag drejer sig om, herunder om der er tale om placering af forældremyndighed eller barnets bopæl mellem forældrene, eller om der er tale om mere indgribende indgreb så som afbrydelse af enhver kontakt mellem barnet og den pågældende forælder.

Endelig skal det ved administrationen af § 4 a sikres, at Danmarks forpligtelser i forhold til barnets bedste og retten til familieliv efter Menneskerettighedskonventionen og Børnekonventionen overholdes.

Det er på denne baggrund Social- og Indenrigsministeriets opfattelse, at indgrebet ikke går videre end nødvendigt for at opnå det tilsigtede formål, og at den foreslåede ordning kan gennemføres inden for rammerne af artikel 8 i Menneskerettighedskonventionen.

Dette er præciseret i de almindelige bemærkninger til lovforslaget, punkt 2.1.2. Dette gælder både den gældende bestemmelse i § 4 a og bestemmelsen, som den foreslås ændret ved nærværende lovforslag.

Når et barns forbindelse med den forælder, der er dømt for forbrydelser, der er omfattet af § 4 a, afbrydes af hensyn til barnets bedste, er der ikke tale om at pålægge den pågældende forælder en yderligere straf. Der er tale om civile retlige konsekvenser af de strafbare handlinger.

Endelig kan det oplyses, at lovforslaget indeholder en redegørelse for Danmarks internationale forpligtelser efter navnlig Menneskeretskonventionen og Børnekonventionen. Der henvises til de almindelige bemærkninger til lovforslaget, punkt 3.

2.3. Lovforslagets anvendelsesområde i forhold til straffeloven

Justitia mener ikke, at den foreslåede ændring af § 4 a i forældreansvarsloven bør omfatte overtrædelse af § 136, stk. 2, i straffeloven om offentlig billigelse af terror. Det skyldes, at bestemmelsens anvendelsesområde efter Justitias opfattelse er uklar, og at det vil være uproportionalt og dermed i strid med Den Europæiske Menneskeretskonvention at lade straf for overtrædelse af bestemmelsen få betydning for forældreansvar.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at ministeriet kvalificerer, på hvilket grundlag der er en formodning for, at det er bedst for et barn ikke at være sammen med en forælder, der er dømt for overtrædelse af de omhandlede straffelovsbestemmelser. Instituttet påpeger særligt, at mange af de omhandlede bestemmelser er ganske upræcise. Det gælder navnlig straffelovens § 114 e om støtte til terrorgrupper m.v. og § 114 j om indrejse i forbudsbelagte konfliktområder, der ikke drejer sig om udførelse af personfarlig kriminalitet. **Red Barnet** fremsætter tilsvarende bemærkninger.

Social- og Indenrigsministeriets bemærkninger

Med forslaget styrkes den allerede eksisterende beskyttelse af børn mod radikaliserings og ekstremisme ved at etablere adgang til i videst muligt omfang at afskære kontakten mellem forældre, der er dømt for overtrædelse af straffelovens terrorbestemmelser, og deres børn.

Social- og Indenrigsministeriet fastholder, at lovforslaget skal omfatte overtrædelse af § 114 e, § 114 j og § 136, stk. 2, i straffeloven, der indeholder forbud mod at yde støtte til terrorgrupper m.v., forbud mod indrejse og ophold i forbudsbelagte konfliktområder og forbud mod billigelse af terrorisme.

I relation til § 114 e skyldes det, at bestemmelsen bl.a. omfatter støtte til terrorgrupper i form af rådgivningsbistand, uden at denne rådgivning kan henføres til en bestemt terrorhandling. Bestemmelsen omfatter således handlinger, der indirekte er rettet mod at skade andre mennesker.

Et område kan være omfattet af indrejse- og opholdsforbuddet i § 114 j, hvis en gruppe eller sammenslutning, der begår eller har til hensigt at begå handlinger omfattet af terrorbestemmelserne i §§ 114, 114 a, 114 b, 114 c eller 114 d i straffeloven, er part i en væbnet konflikt i det pågældende område. Dette forbud gælder ikke for indrejse og ophold som led i udøvelse af dansk, udenlandsk eller international offentlig tjeneste

eller hverv. Endvidere kan der meddeles tilladelse til, at en person indrejser eller opholder sig i et forbudsbelagt område, hvis indrejsen eller opholdet har et anerkendelsesværdigt formål. Formålet med § 114 j var at gøre det lettere at straffe personer, der indrejser eller opholder sig i et konfliktområde for at deltage i en væbnet konflikt for eksempelvis en terrororganisation. Er det ved dommen lagt til grund, at dette ikke er tilfældet, finder § 4 a i forældreansvarsloven ikke anvendelse.

Dømmes en forælder for billigelse af terrorisme efter § 136, stk. 2, i straffeloven, skabes der tvivl om, hvorvidt den pågældende er egnet til at drage omsorg for et barn, herunder beskytte barnet mod radikalisering og ekstremisme.

Overtrædelse af de omhandlede straffelovsbestemmelser skaber i lighed med de overtrædelser, der er omfattet af den gældende formodningsregel, tvivl om, hvorvidt den pågældende forælder er egnet til at drage omsorg for et barn, herunder beskytte barnet mod radikalisering og ekstremisme, og dermed om det er bedst for barnet at have kontakt med den pågældende forælder.

Det beror på en konkret vurdering, hvilken betydning en dom, der er omfattet af den foreslåede udvidelse af anvendelsesområdet for § 4 a i forældreansvarsloven, har for vurderingen af barnets bedste i relation til barnets kontakt med den dømte forælder. En dom omfattet af § 4 a medfører således ikke nødvendigvis, at der ikke er kontakt mellem barnet og den pågældende forælder.

I vurderingen af barnets bedste inddrages også de forhold, der er lagt vægt på i straffedommen, navnlig grovheden af forbrydelsen, og om der forelå formildende eller skærpende omstændigheder. I forhold til forældre, der er dømt for overtrædelse af terrorbestemmelserne, skal der særligt være fokus på, om dommen indeholder oplysninger m.v., som har betydning for bedømmelsen af forælderenes evne til at drage omsorg for barnet og for risikoen for, at barnet i sin opvækst udsættes for radikalisering og ekstremisme.

2.4. Aftaler om forældreansvar

Mødrehjælpen rejser en bekymring i forhold til, at lovforslaget alene omfatter sager, hvor der er uenighed om forældremyndighed, bopæl eller samvær. Mødrehjælpen mener, at lovforslaget også bør omfatte forældre, der har indgået en aftale herom. Dette gælder navnlig aftaler om barnets bopæl og samvær, der indgås i forbindelse med f.eks. mægling i Familieretshuset.

Social- og Indenrigsministeriets bemærkninger

Forældre har mulighed for at indgå aftaler om barnets bopæl og om samvær uden involvering af offentlige myndigheder. En sådan aftale kan søges ændret, og i så fald finder § 4 a i forældreansvarsloven anvendelse. Dette vil også gælde for den foreslåede udvidelse af anvendelsesområdet for § 4 a.

Med hensyn til aftaler om barnets bopæl og om samvær, som forældre indgår ved Familieretshusets mellemkomst, kan der være behov for, at Familieretshuset sikrer, at der er tale om reel enighed mellem forældrene, og at den ene forælder f.eks. ikke har anvendt vold eller trusler om vold for at tvinge den anden til at indgå aftalen. Anmoder forældrene Familieretshuset om at udstede et samværsdokument på grundlag af deres

aftale i en situation, hvor det er tydeligt, at aftalen vil være til skade for barnet, f.eks. fordi der foreligger oplysninger om, at samværsforælderen har udsat barnet for vold, afslår Familieretshuset at udfærdige et samværsdokument og overvejer, om der er grundlag for at underrette kommunen efter § 153 i serviceloven.

2.5. Databeskyttelseslovgivningen

Datatilsynet bemærker, at hjemlen til Familieretshusets indhentning af oplysninger om straffbare forhold, der er omfattet af § 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven, er bestemmelsen i lovens § 4 a, stk. 2. Datatilsynet lægger til grund, at ministeriet ved vedtagelsen af § 4, stk. 2, vurderede, at bestemmelsen falder inden for rammerne af det nationale råderum.

Social- og Indenrigsministeriets bemærkninger

Efter § 4 a, stk. 2, i forældreansvarsloven har Familieretshuset mulighed for at indhente oplysninger om straffedomme fra Det Centrale Kriminalregister, hvis der foreligger mistanke om, at en forælder er idømt ubetinget fængselsstraf m.v. for kriminalitet omfattet af § 4 a, stk. 1, i forældreansvarsloven. Denne bestemmelse vil også finde anvendelse på domme, der er omfattet af den foreslåede udvidelse af anvendelsesområdet for § 4, stk. 1, i forældreansvarsloven.

Denne indhentning af oplysninger er nødvendig for Familieretshusets varetagelse af opgaver efter forældreansvarsloven og er derfor i overensstemmelse med bl.a. artikel 6, stk. 1, i databeskyttelsesforordningen.

Efter denne bestemmelse er behandling (indhentning og videregivelse) af oplysninger som de omhandlede lovlig, når behandlingen er nødvendig for at overholde en retlig forpligtelse eller for at beskytte de involverede personers vitale interesser. Medlemsstaterne kan opretholde eller indføre mere specifikke bestemmelser for at tilpasse anvendelsen af bestemmelserne herom ved at fastsætte mere præcist specifikke krav til behandlingen for at sikre lovlig og rimelig behandling. Grundlaget for denne behandling kan fremgå national ret i de enkelte medlemsstater. Bestemmelsen i § 4 a, stk. 2, i forældreansvarsloven falder inden for rammerne af dette nationale råderum.